

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ และการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่รอบข้างตัวเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่จะต้องมีความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยเหตุนี้ंनाาอารยะประเทศจึงให้ความสำคัญกับความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง และมีได้จำกัดแต่เพียงเด็กและเยาวชนโดยทั่วไปเท่านั้น แต่หากมีการคำนึงถึงเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายบ้านเมืองด้วย เนื่องจากความยังเยาว์วัยทั้งทางความคิด การตัดสินใจ และการควบคุมตนเองจึงง่ายต่อการที่จะถูกชักจูงไปในทางที่เสียหายจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดี ฉะนั้น ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทุกคนจึงสมควรที่จะได้รับโอกาสและความช่วยเหลือให้กลับตัวเป็นคนดีภายใต้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่แยกต่างหากจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป ซึ่งจะมีหน่วยของรัฐทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน และมีลักษณะในการดำเนินคดีที่ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนที่ควรจะได้รับการศึกษา อบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ นอกจากนี้ในการพิพากษาคดีจะต้องคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นรายบุคคลด้วย

ความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน โดยบทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดให้การแยกผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยฟ้องผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว และฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และนอกจากนั้นบทบัญญัติกฎหมายยังกำหนดวิธีการแก้ไขความผิดพลาดของการนำคดีเด็กและเยาวชนไปฟ้องร่วมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต่อศาลที่มีอำนาจ

พิจารณาคดีธรรมดา โดยการให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้ดุลพินิจในการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากในอดีตที่มีข้อจำกัดในเรื่องเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ฉะนั้น บทบัญญัติกฎหมายจึงกำหนดเงื่อนไขในการโอนคดีโดยอาศัยดุลพินิจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่รับฟ้องคดีเด็กและเยาวชนนั้น

เหตุของความผิดพลาดที่นำคดีเด็กและเยาวชนไปฟ้องร่วมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐมาตั้งแต่ในชั้นสอบสวนที่มีการปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นการผลักภาระและความผิดพลาดไปยังหน่วยงานอื่นของรัฐ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมิได้สืบเสาะข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนให้เกิดความความชัดเจนก่อนการดำเนินคดีในชั้นตอนต่อไป ซึ่งการดำเนินคดีในกรณีดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในระยะยาวไปจนกว่าข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนจะปรากฏ และโดยปกติข้อเท็จจริงดังกล่าวจะปรากฏขึ้นเมื่อมีการแสดงเอกสารการเกิดของเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาพิพากษา ฉะนั้น ในช่วงระยะเวลาก่อนที่ข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนจะปรากฏย่อมส่งผลให้เด็กและเยาวชนนั้นอาจได้รับวิธีการปฏิบัติในการทำงานของผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการผลักเด็กและเยาวชนเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้ว่าบทบัญญัติกฎหมายจะให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา นำวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนมาใช้ได้ แต่ก็ก็เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในขั้นตอนของวิธีการลงโทษและเยาวชนเท่านั้น ซึ่งเด็กและเยาวชนยังได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่มีได้มีคุณสมบัติเฉพาะหรือมีความชำนาญ โดยมีมุมมองในด้านคดีเด็กและเยาวชนได้ดังเช่นศาลเยาวชนและครอบครัว นอกจากนั้น ผลในทางกฎหมายยังกำหนดให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาพิพากษาที่ผ่านมาให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะรับการปฏิบัติในลักษณะทำงานของผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ก็ตาม อันเป็นการดำเนินคดีที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนที่ควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวหรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นครบทุกท้องที่ทั่วประเทศแล้ว นอกจากนั้น ยังมีสถานที่ตั้งในบริเวณเดียวกันกับศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่รับฟ้องคดีเด็กและเยาวชนคดีเด็กและเยาวชนไว้ ซึ่งการที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาเห็นสมควร โอนคดีเด็กและเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบ

ครอบครัวมิได้ประสบปัญหาในเรื่องของเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวดังเช่นในอดีต และมีได้สร้างผลกระทบใดๆ ต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ในทางตรงกันข้ามกลับสร้างความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการต่อสู้คดีมากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำ่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กและเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นบทบัญญัติที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการแยกผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ อันเป็นการแสดงถึงความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนทุกคนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อยกเว้นของหลักเกณฑ์การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในกรณีดังกล่าวกลับเป็นดาบสองคมที่มาสสร้างผลกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

1. บทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดวิธีการแก้ไขความผิดพลาดของการนำคดีเด็กหรือเยาวชนไปฟ้องร่วมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา โดยมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งบัญญัติว่า “...ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต่อมาความปรากฏแก่ศาลนั้นว่าจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชนและถ้าศาลเห็นสมควร ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจโอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวตามกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 95 แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรโอนคดี ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้อำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้แก่จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้...”

อนึ่ง บทบัญญัติกฎหมายข้างต้นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ในอดีตที่มีข้อจำกัดในเรื่องของเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว บทบัญญัติกฎหมายจึงให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาธรรมดาใช้ดุลพินิจในการโอนคดีเด็กหรือเยาวชนในกรณีดังกล่าวได้ แต่ในปัจจุบันที่มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นครบทุกท้องที่ทั่วประเทศไทยแล้ว และในกรณีที่มีความจำเป็นก็อาจจะเปิดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่ยังมิได้มีแผนกเยาวชนและครอบครัวนั้นได้อีก นอกจากนี้ สถานการณ์การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวยังอาจเป็นบริเวณเดียวกันกับศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา

ที่รับฟ้องคดีเด็กหรือเยาวชนเดิม ซึ่งในการออกคำสั่งโอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาข้างศาลเยาวชนและครอบครัวโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาจึงมิได้ประสบปัญหาเรื่องของเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวดังเช่นในอดีต ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริงจึงสมควรแก้ไขความในตอนที่ท้ายของบทบัญญัติเป็นว่า “...ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต่อมาความปรากฏขึ้นในระหว่างพิจารณาว่าจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาโอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีใหม่...”

2. บทบัญญัติมาตรา 96 ตอนที่ ๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งบัญญัติว่า “...ในกรณีเช่นว่านี้ ไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตั้งกล่าวเสียไป” ได้ส่งผลให้การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาเป็นการดำเนินคดีที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติ เมื่อมีการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมได้รับลักษณะของการดำเนินคดีในทำนองเดียวกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ อันเป็นการแสดงถึงการกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน และนอกจากนั้นยังส่งผลให้การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนบางส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้นเสียไป ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริงจึงสมควรแก้ไขความในตอนที่ท้ายของบทบัญญัติเป็นว่า “...ศาลเยาวชนและครอบครัวจะเลือกรับฟังข้อเท็จจริงจากการดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ โดยต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นสำคัญ”